

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Ügyszám:

10/2777-1/2012

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Érkezett:

2012 APR 10.

Alulírott [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] sébet [redacted] 1112 [redacted] [redacted] D. alatti lakosok az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. és 27. §-ai alapján, jelen beadványhoz 1. és 2. sz. alatt csatolt maghatalmazással igazolt és kívül jegyzett jogi képviselőnk útján

Melléklet:

db

Érk.:

alkotmányjogi panaszt

2012 -03- 30

terjesztünk elő.

Példány: Mell.: db

Az ügyirat száma:

B. 39/2012.

I. A tényállás

1. A Nemzeti Nyomozó Iroda 2007. október 4-én rendelt el nyomozást a Btk. 329/A. §-ba ütköző szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok elkövetésének alapos gyanúja miatt. Az így folyamatba tett 29015/250/2007. bü. számú eljárásban a nyomozó hatóság 2010. április 13-án közölte velünk az alapos gyanút a Btk. 263/C. (1) bekezdésébe ütköző bünszervezetben való részvétel miatt. Ezt követően, 2010. május 10-én a gyanúsítás tárgyává tett cselekmény minősítését a Btk. 303. § (1) bek. a) pontjába ütköző és a (4) bek. b) pontja szerint minősülő pénzmosás büntetétére módosították.

2. A nyomozó hatóság a 2011. február 28-án kelt értesítésében közölte, hogy a nyomozást befejezte és 2011. március 8-ára iratismertetést tűzött ki. Tájékoztatott arról is, hogy az iratismertetést követő 15 napon belül a nyomozati iratokat vádemelési javaslattal megküldi a Fővárosi Főügyészségnek. Az értesítésben közölt időpontban az iratismertetés megtörtént. Ennélfogva, a Be. 216. § (3) bekezdésben írt rendelkezésekre tekintettel, az ügyészségnek 2011. június 21-én kellett volna az ügyben legkésőbb vádat emelnie. Ezzel szemben tényszerűen rögzíthető, hogy a vádirat 2011. november 8-i keltezésű, a Be. 217. § (1) bek. szerint megvalósuló vádemelésre (a vádiratnak a bírósághoz való benyújtására) pedig még később, 2012. január 9-én került sor, ami nem vitásan az eljárási törvény igen súlyos megsértését jelenti. A vádemelés folytán a Fővárosi Törvényszéken B.41/2012. sz. alatt indult büntetőeljárás az ügyben.

3. Az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke a 22/2012. (II.16.) OBHE sz. határozatában a Fővárosi Törvényszéken indult büntetőeljárás lefolytatására a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 62. § (1) bek. alapján az ügy ésszerű időn belül történő elbírálásának biztosítása érdekében a Balassagyarmati Törvényszéket jelölte ki (3. sz. melléklet). A szóban forgó határozatot a Balassagyarmati Törvényszék a vádirat megküldésével együtt közölte velünk és a védőnkkel. Sem a Bszi., sem a határozat nem rendelkezik a döntés elleni jogorvoslati jogunkról, így az ellen semmilyen jogorvoslattal nem tudtunk élni.

II. A beadvány elfogadhatósága

4. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontjai alapján az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazott jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját, valamint a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Ugyanezen cikk (2) bekezdésének f) pontja alapján vizsgálja a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközését.

5. Jelen alkotmányjogi panaszunkban a Bszi. 62., 63. és 64. §-ainak (azaz a Bszi. V. Fejezete), a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 20/A. §-ának, továbbá a Magyarország Alaptörvényének átmeneti rendelkezései (a továbbiakban: Átmeneti Rendelkezések) 11. cikk (3) bekezdésének, illetve az OBH elnökének az egyedi ügyben a Bszi. hivatkozott rendelkezésire alapított 22/2012. (II.16.) OBHE határozatának alkotmányossági vizsgálatát kérjük a T. Alkotmánybíróságtól. Álláspontunk szerint a hivatkozott, és az ügyünkben lényegében alkalmazott jogszabályi rendelkezések ellentétesek az Alaptörvénnyel.

a) Az Abtv. 26. § szerinti eljárás

Abtv. 26. § (1) Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán

a) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és

b) jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően, az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha

a) az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és

b) nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.

(3) A legfőbb ügyész az Alkotmánybírósághoz fordulhat az ügyész részvételével lefolytatott egyedi ügyben alkalmazott jogszabály Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét okozó alaptörvény-ellenességének vizsgálata érdekében, ha a jogosult maga nem képes jogainak védelmére, vagy a jogsérelem a személyek nagyobb csoportját érinti.

6. Az ellenünk indult büntetőeljárás nem vitásan az Abtv. 1. § a) pontja szerinti egyedi ügynek tekintendő, minthogy büntetőjogi felelősségünkről fog dönteni az eljáró bíróság, ami jogainkat és kötelezettségeinket, jogos (anyagi és egyéb) érdekeinket, illetve jogi helyzetünket (büntetlen vagy büntetett előélet) egyaránt lényegesen érinti. A döntésre a folyamatban lévő büntetőügyünk keretében került sor. Ebből adódóan a megengedhetőség általános feltételeit (t.i. egyedi ügy) kimeríti az esetünk. A kérelem befogadhatóságának további feltételeit a 26. § (1) bek. a) és b) pontjai közül lényegében a b) pontban írtak képezik, mivel álláspontunk szerint az a) pontban írt jogsérelem megállapítása a panasz érdemi vizsgálata körébe tartozik. Így az a) pont vonatkozásban tehát elegendő, ha a panasz olyan tényre vagy körülményre hivatkozik, amely felveti az alaptörvény-ellenesség lehetőségét, amellyel kapcsolatos álláspontunkat a beadvány III. fejezete tartalmazza.

7. A 26. § (1) bek. b) pontjában írt törvényi feltétel esetünkben teljesül, tekintettel arra, hogy az általunk alaptörvény-ellenesnek tekintett Bszi. 62-64. §-okat (Bszi. V. Fejezet) alkalmazó OBH elnöki döntés ellen jogorvoslatnak nincs helye. A Bszi. ugyanis nem rendelkezik a kérdéses döntés elleni jogorvoslati jogról, és ezt a határozat rendelkező része sem tartalmazza tájékoztatásként, ebből kizárólag az a következtetés vonható le, hogy ezen egyedi döntés ellen nincs jogorvoslat. Nyilvánvalónak tűnik, de a teljesség kedvéért e körben szükséges megállapítani azt is, hogy a sérelmezett döntés a büntetőügyben hozott ítélet elleni fellebbezésben sem támadható. A sérelmezett döntést ugyanis nem a büntetőügyben eljáró bíróság hozta, így értelemszerűen a büntetőügyben született érdemi határozattal szembeni jogorvoslati kérelemben az nem támadható.

b) Az Abtv. 27. § szerinti eljárás

Abtv. 27. § Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és

b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

8. Az ellenünk folytatott büntetőeljárás, ami az alkotmányjogi panasz szempontjából egyedi ügynek minősül (ld. 5. pont) során hozta meg az OBH elnöke a másik bíróság kijelöléséről szóló határozatát. Bár a sérelmezett döntés a büntetőeljárás során keletkezett, de mivel nem az ügyben eljáró büntetőhatóság hozta, hanem az OBH elnöke központi igazgatási feladati körében [ld. Bszi. 76. (1) bek. b) pont], ezért ezen határozat ugyancsak egyedi (igazgatási) ügyben hozott döntésnek tekinthető. Álláspontunk szerint igazgatási szempontból a sérelmezett határozat az ügy érdemében hozott és az eljárást befejező döntés, mivel a jogszabályi felhatalmazás alapján végleges jelleggel jelöl ki más bíróságot az eljárás lefolytatására.

9. A Bszi. 66. § (1) bek. alapján az OBH Elnökét a bírák közül választja az Országgyűlés, aki e státuszát a megválasztásnál fogva nem veszíti el.¹ Az OBH Elnöke tehát a határozat meghozatalakor bíró volt, döntése ekképpen az Abtv. 27. §-ában írt bírói döntésnek minősül. Az Abtv. 27. § a) és b) pontjaiban írt feltételek kapcsán utalni kívánunk az Abtv. 26. § a) és b) pontjaihoz írt álláspontunkra (ld. 6-7. pontok), nevezetesen, hogy az elfogadhatóság szempontjából az Alaptörvényben biztosított jog sérelmére elegendő hivatkozni, annak megállapíthatósága nem feltétele az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának, hiszen az már az érdemi vizsgálat tárgyát képezi. A döntéssel szemben jogorvoslat pedig nem állt rendelkezésre.

10. Mindezek alapján úgy véljük, hogy a jelen panaszunk – az Abtv. 26. §-ban írtak mellett – az Abtv. 27. § -ában írt feltételeknek is megfelel, ezért kérjük annak érdemi vizsgálatát. Amennyiben a T. Alkotmánybíróság szerint csupán az egyik törvényhely alapján van helye az alkotmányjogi panaszunknak, úgy indítványozzuk, hogy az Abtv. 28. § (1) és (2) bekezdéseinek megfelelő alkalmazásával a sérelmezett jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a szóban forgó OBHE határozat alkotmányosságát is szíveskedjék vizsgálni.

c) A befogadhatóság egyéb feltételei

Abtv. 29. § Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

11. Megítélésünk szerint a sérelmezett egyedi döntés meghozatalát érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség áll fenn, mivel az olyan jogszabályi rendelkezésen alapul, amely súlyosan sérti a törvényes bíróhoz való alkotmányos alapjogot [ld. III. rész a) cím]. Másrészt alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérésről is szó van a jelen beadványban, mivel a törvényes bíróhoz való jog elvonását eredményező egyedi döntéssel szembeni jogorvoslat hiányát kell a vizsgálat tárgyává tenni [ld. III. rész b) cím].

Abtv. 30. § (1) Az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül, a 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznólván napon belül lehet írásban benyújtani.

12. A vádiratot és a szóban forgó OBH Elnöki határozatot a Balassagyarmati Törvényszék küldte meg nekünk, amit 2012. február 24-én vettük át, így a jelen alkotmányjogi panaszunkat a törvényes határidőben terjesztjük elő.

Az előzőekben írtak alapján megítélésünk szerint a törvényben előírt valamennyi feltétel teljesült ahhoz, hogy a T. Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszunkat érdemben elbírálja.

III. A beadvány érdemi része

Kérelmezőként úgy ítéljük meg, hogy az OBH Elnöke az egyedi döntését olyan jogszabályhelyekre alapította melyek alaptörvény-ellenesek és egyben nemzetközi szerződésbe is ütköznek, minthogy sértik a törvény által felállított bírósághoz, a tisztességes és pártatlan eljáráshoz, valamint a jogorvoslathoz való alkotmányos jogunkat.

a) A törvényes bíróhoz való jog

13. A törvény által felállított bírósághoz és az általa lefolytatandó tisztességes eljáráshoz való jogot mind az Alaptörvény, mind az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: Egyezmény) egyaránt garantálják:

¹ Bszi. 69. § (1)-(2) bek.

Alaptörvény XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

Egyezmény 6. cikk 1. Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.

14. Csakúgy, mint a korábbi Alkotmány (1949. évi XX. törvény), a hatályos Alaptörvény Q) cikkének (2) és (3) bekezdésében írtak is kimondják a pacta sunt servanda elvét, azaz a belső jog és a nemzetközi jog összhangját, a nemzetközi jog elfogadását és elismerését, a nemzetközi szerződésekkel vállalt kötelezettségek teljesítését. Véleményünk szerint ezért – figyelemmel az Abtv. 32. § (1) bekezdésére – a jelen ügyben egyszerre el kell végezni a hagyományos alkotmányos normakontrollt és a nemzetközi szerződésbe, konkrétan az Egyezménybe való ütközés vizsgálatát. Ez utóbbi körben az Alkotmánybíróság – korábbi döntéseinek megfelelően – az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) döntéseit veszi alapul.

15. Úgy véljük, hogy a Bszi. 62-64. §-ai (Bszi. V. Fejezet) és a Be. 20/A. §-a alaptörvény-ellenes és az Egyezménybe ütközik.

Bszi. 62. § (1) Az OBH elnöke az ügy elbírálására az illetékes bíróság helyett kivételesen más, azonos hatáskörű bíróságot jelölhet ki, ha az ügy vagy a bíróságra az adott időszakban érkezett ügyek meghatározott csoportjának elbírálása a bíróság rendkívüli és aránytalan munkaterhe miatt ésszerű időn belül másként nem biztosítható és a kijelölés nem jár a kijelölt bíróság aránytalan megterhelésével.

(2) A kijelölést az ítélőtábla vagy a törvényszék elnöke, továbbá a legfőbb ügyész az ügy érkezésétől számított 15 napon belül indítványozhatja az OBH elnökénél.

(3) A kijelölés iránti indítványban meg kell indokolni, hogy a kijelöléssel érintett ügy vagy a bíróságra a (1) bekezdésben meghatározott időszakban érkezett ügyek meghatározott csoportja ésszerű időn belül való elbírálása miért nem biztosítható, továbbá fel kell sorolni azokat az ügyforgalmi, személyzeti és egyéb adatokat, amelyek a bíróság rendkívüli és aránytalan munkaterhét igazolják.

63. § (1) Az OBH elnöke az indítvány érkezésétől számított 8 napon belül megvizsgálja, hogy az ügyforgalmi, személyzeti és egyéb adatok, valamint a kijelöléssel érintett ügy sajátosságaira tekintettel az indítvány megalapozott-e, továbbá, hogy mely bíróság jelölhető ki az eljárásra. Az OBH elnöke kikéri a kijelöléssel érintett bíróság és büntetőügy esetében - ha az indítványozó nem a legfőbb ügyész - a legfőbb ügyész véleményét, továbbá bármely bíróságtól adatot vagy véleményt kérhet; a megkeresésnek soron kívül eleget kell tenni

Be. 20/A. § Az Országos Bírósági Hivatal elnöke az illetékes bíróság helyett más, azonos hatáskörű bíróságot jelöl ki az ügy elbírálására, ha a bíróság rendkívüli munkaterhe miatt az ügyek ésszerű időn belül való elbírálása más módon nem biztosítható, és a kijelölés nem jár a kijelölt bíróság aránytalan megterhelésével.

16. Az Alkotmánybíróság 67/1995. (XII. 7.) AB határozatában részletesen kifejtett álláspont szerint a pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog az eljárás szabályozásával kapcsolatban olyan objektív követelményt is támaszt, miszerint el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében. Ez az objektív megközelítés pedig annak vizsgálatát indukálja, hogy az adott szabályozás biztosítja-e a pártatlanság követelményét, ideértve azt is, hogy az eljárás a közösség, elsősorban a jogkeresők oldaláról nézve objektíve nem támaszthat kételyeket a pártatlanságot illetően. Az objektív kétely felmerülésének lehetősége tehát nem egyeztethető össze a bíróság pártatlanságával.

17. A „törvény által felállított bíróságra” vonatkozó alapjogi követelmény implikálja, hogy egy konkrét ügyben az általános törvényes illetékességi szabályok szerint irányadó bírói fórum járjon el, és onnan az ügy csak kivételesen és alkotmányosan indokolt esetben legyen áttehető. A törvényes bíróhoz való jog alkotmányos elve szerint tehát bíró és ügy egymáshoz rendelése csak előre

meghatározott általános szabályok alkalmazásával történhet: így sem a bíró, sem az ügyész, sem a terhelt nem befolyásolhatja a perbíróság létrejöttét.

18. Az Bszi-nek és Be-nek azon hivatkozott rendelkezései, amelyek OBH elnökének az illetékes bíróságtól eltérő bíróság kijelölésére vonatkozó diszkrecionális jogát teremtik meg, éppen ezt az alkotmányos alapelvet törlik át. Ahogy arra az Európa Tanács égisze alatt működő Európai Bizottság a Joggal a Demokráciáért (a továbbiakban: Velencei Bizottság) is utalt rá a 2012. március 19-i 663/2012 sz. állásfoglalásában², az OBH elnökének ezen jogköre túlmutat az erős igazgatási hatáskör fogalmán, és ennél fogva magába az ügy eldöntésébe is beavatkozik az ügyek áttétele révén.

19. A sérelmezett jogszabályi rendelkezések teljes döntési szabadságot adnak az OBH elnökének az eljáró bíróság kijelölése tekintetében, egyetlen objektív, előre kalkulálható kritériumot sem írnak elő, mely által így a döntés igazolhatóságának vizsgálata kizárt. Az ilyen körülmények kapcsán a Bíróság számos ítéletben kifejtette álláspontját, mely szerint „a bírói függetlenségnek és a jobbiztonságnak a jogállamiság szempontjából betöltött kiemelkedő jelentősége azt igényli, hogy rendkívül világosak legyenek azok a szabályok, amelyeket egy adott ügyben kell alkalmazni, világos biztosítékok legyenek az objektivitás és az átláthatóság végett és mindenekelőtt annak érdekében, hogy az önkényességnek a látszatát is elkerüljék az ügyek bírókra való kiszignálásában”.³ „Még azokban az országokban is, ahol a jog kodifikált, az igazságszolgáltatás szervezetrendszerét nem lehet az igazságszolgáltatási hatóságok diszkréciójára hagyni, jóllehet ez nem jelenti azt, hogy a bíróságoknak ne lehetne bizonyos mozgásszabadságuk a vonatkozó nemzeti jogszabályok értelmezésében”.⁴

20. Az általunk kifogásolt jogszabályhelyek az ügy áttételére vonatkozó törvényes lehetőséget az ügy ésszerű határidőn belüli elbírálásának céljából teremtik meg, azon az alapon, hogy az egyébként eljárni illetékes bíróság leterheltségéből kifolyóan e cél nem lenne elérhető. Álláspontunk szerint a jogalkotó által biztosítani kívánt cél elérése nem járhat az alkotmányos garanciák csorbításával. Ennek kapcsán hivatkozunk az Alkotmánybíróság 166/2011. (XII.20.) AB határozatában írtakra, melyben – korábbi döntéseire hivatkozva - kiemelte, hogy a tisztességes eljáráshoz való joggal szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél. Az Alkotmánybíróság több határozatában is hangsúlyozta, hogy a közvetlen alkotmányi garanciák gazdaságossági és célszerűségi okokból az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetők. Ennél fogva úgy véljük, hogy a büntetőeljárás törvény által előre meghatározott illetékes bíróságtól az ügy nem vonható el pusztán abból a célból, hogy azt az OBH elnök által saját belátása szerint kijelölt más bíróság esetleg hamarabb letárgyalja. A sérelmezett törvényi rendelkezések tehát sértik az Alaptörvényben biztosított törvényes bíróhoz való jogot.

21. Határozott véleményünk az is, hogy a törvényhelyek nem határoznak meg egyetlen olyan objektív körülményt sem, amely alapján igazolható az ügy áttételének szükségessége, így az lényegében egyetlen személy diszkrecionális döntésén alapul. Az egyszemélyi diszkrecionális döntés azonban, különösen büntetőügyben, a jogkeresők oldalán kételyeket vethet fel a pártatlanságot illetően, ami a pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog objektív feltételének hiányát eredményezi (ld. fenn 16. pont). Az egyetlen körülmény, amelyet az ügy áttétele feltételeként a sérelmezett rendelkezések támasztanak, az illetékes bíróság rendkívüli (és aránytalan) munkaterhe. E körülmény azonban távolról sem nevezhető objektívnek, hiszen nem világos, mi számít rendes (és arányos) munkatehernek, ezt milyen indikátorok alapján, mihez viszonyítva, miként lehet meghatározni. Ezek hiányában viszont a rendkívüli és aránytalan munkateher, mint törvényi feltétel sem határozható meg objektíve. A munkateherre vonatkozó törvényi rendelkezések tehát objektívnek és kimerítőnek nem tekinthetők, ezáltal jelentős mozgásszabadságot biztosítanak az OBH elnökének, ennél fogva nem igazolható, hogy a másik bíróság kijelölése objektív alapokon nyugszik-e és a

² CDL-AD(2012)001, 36. pont

³ DMD GROUP a.s. kontra Szlovákia, 2010. október 5., 66. §

⁴ Fruni kontra Szlovákia, 2011. június 21., 134. §

kijelölésben megvalósult ún. igazgatási mérlegelés átlátható paraméterekre utal-e.⁵ A munkateher önmagában amúgy sem elégséges indok az ügyek áttételéhez, minthogy az ügyek és a kijelölendő bíróságok kiválasztása tekintetében nem tartalmaznak objektív kritériumokat.⁶

22. Álláspontunk szerint tehát a sérelmezett törvényi rendelkezések nem csak az Alaptörvényben írt törvényes bíróhoz való jogot, hanem – figyelemmel a Bíróság esetjogára – az Egyezményt is sértik. Ismételten utalni kívánunk az Alkotmánybíróság 166/2011. (XII.20.) határozatára. E szerint az Alkotmánybíróság – figyelemmel a Coëme kontra Belgium, DMD GROUP a.s. kontra Szlovákia, stb. ügyekben hozott ítéletekben kifejtett elvi élű tételekre – úgy ítéli meg, hogy egy, az általános illetékességi szabályok szerint eljáró bíróság helyett egy adott ügycsoport ügyeinek egy másik bíróság illetékességébe történő áthelyezése csak abban az esetben egyeztethető össze az Egyezménnyel, ha annak anyagi jogi és eljárásjogi szabályait, illetve előfeltételeit átlátható, előre rögzített, világos, objektív paraméterek felhasználásával rögzíti a törvényhozó, amely nem (vagy csak minimálisan) hagy teret a diszkrecionális jogkörnek, és ahol a tényleges döntés meghozatala a független, pártatlan bírósági rendszer saját intézményei révén történhet. Mivel az általunk kifogásolt rendelkezések ilyen elemeket nem tartalmaznak, ezért az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésében foglalt követelményeknek nem felelnek meg, ezért nemzetközi jogba ütköznek. Álláspontunk szerint ugyanis az OBH elnöke egyszemélyi döntéshozóként ebben kontextusban nem tekinthető a bírósági rendszer „saját intézményének”, mivel az elnököt nem a bírák választják maguk közül, hanem egy másik, a törvényhozó hatalmi ág, ennél fogva ez utóbbinak tartozik (politikai) felelősséggel, míg szakmai kontrollt az igazságszolgáltatás résztvevői (bírók) vagy ezek képviseleti szervei (pl. Országos Bírói Tanács) nem gyakorolnak felette.

23. Utalni kívánunk továbbá a Velencei Bizottság már fentebb hivatkozott állásfoglalására. Ebben az ügyek áttétele kapcsán – hivatkozva a Bíróság esetjogára – rögzíti, hogy az eljáró bíróságot és bírót nem ad hoc vagy ad personam döntés alapján kell kijelölni, hanem objektív és átlátható kritériumok alapján.⁷ Arra is felhívja a figyelmet, hogy az ésszerű határidőben való elbírálást szolgáló olyan megoldások, amelyek más a bíróságnak önkényes döntéssel történő kijelölésén alapulnak, semmivel sem igazolhatók.⁸

24. A fentiekben bemutatuk, hogy miért tekintjük Bszi-nek és a Be-nek a sérelmezett OBHE határozat alapjául szolgáló hivatkozott szakaszait alaptörvény-ellenesnek, illetve nemzetközi szerződésbe ütközőnek. A romlott fának pedig a gyümölcse sem lehet egészséges. Ergo az alaptörvény- és nemzetközi szerződés-ellenes jog alkalmazásával meghozott határozat is szükségszerűen alaptörvény-ellenes és nemzetközi szerződésbe ütközik. Ebből az következik, hogy az OBH Elnökének 22/2012. (II.16.) OBHE sz. határozata nem szolgálhat jogszerű alapul a kijelölt másik bíróság eljárására. A kifogásolt jogi szabályozás jellegének megfelelően a határozat indokolása pusztán általánosságokat tartalmaz, nélkülözi az objektíve mérhető és összehasonlítható adatok ismertetését, így lényegében ellenőrizhetetlen, hogy indokolt volt-e a másik bíróság kijelölése vagy sem. Indítványában az eljárásra illetékes Fővárosi Törvényszék elnöke a leterheltségre és „az egyéb körülményekre” hivatkozva kérte más bíróság kijelölését. Nem világos azonban számunkra, hogy milyen indikátorok alapján méri a leterheltséget, azt abszolút értékben kifejezve méri-e vagy más bíróságokkal összehasonlítva, és az is meglehetősen homályos, mit is takarhat az „egyéb körülmény”. Ez utóbbi kapcsán minden este sajátos fejlemény, és meglehetősen ellentmondásos az, hogy a kijelölést követően az eljáró Balassagyarmati Törvényszék az ügy tárgyalását a Be. 278. § (2) bekezdésére hivatkozva éppen a Fővárosi Törvényszék tárgyalójába tűzte ki (4. sz. melléklet). Ezek után számunkra teljesen érthetetlen és átláthatatlan, hogy milyen megfontolásokból került sor sok más ügy közül éppen a mi ügyünknek más bírósághoz való áttételére.⁹ (Megjegyezni kívánjuk, hogy a sérelmezett OBH elnöki határozat már csak azért sem jogszerű, mert a döntést a Bszi. hivatkozott

⁵ v.ö. DMD GROUP a.s. kontra Szlovákia, 2010. október 5., 67-70. §§

⁶ CDL-AD(2012)001, 91. pont

⁷ CDL-AD(2012)001, 86. pont

⁸ CDL-AD(2012)001, 90. pont

⁹ v.ö. CDL-AD(2012)001, 92. pont

rendelkezésére alapította, mellőzve a Be-t, noha döntésének jogalapját elsődlegesen a Be. 20/A. §-ára kellett volna helyezni. A Be. 11. § (2) bekezdése rendelkezik ugyanis arról, hogy a magyar büntető joghatóság alá tartozó ügyben az eljárást a Be. szerint kell lefolytatni. Ez egyben azt is jelenti, hogy a Be. hatálya alá tartozó kérdésekben, így például az eljáró bíróság kérdésében a Be. szabályai szerint kell mindenkinek eljárnia.)

25. A törvényes bíróhoz való joggal kapcsolatos panaszunk körében külön alkotmányjogi kérdést vet fel az Átmeneti Rendelkezések 11. cikk (3) bekezdésének vizsgálata, mely lényegében azonos tartalommal rögzíti a Bszi. és Be. fent hivatkozott sérelmezett rendelkezéseit:

Átmeneti Rendelkezések 11. cikk (3) Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében biztosított ésszerű határidőn belüli bírói döntéshez való alapjog érvényesülése érdekében mindaddig, amíg a bíróságok kiegyensúlyozott ügyterhelése nem valósul meg, az Országos Bírósági Hivatal elnöke bármely ügy tárgyalására az általános illetékességű bíróságtól eltérő, de azonos hatáskörű bíróságot jelölhet ki.

26. Az Alkotmánybíróság kialakított esetjoga szerint az Alkotmány rendelkezéseinek alkotmányossági vizsgálatát nem végzi el, minthogy nem lehet egy időben ugyanaz a vizsgálat tárgya, mint a vizsgálathoz használt zsinórmérték. Ugyanakkor minden olyan indítvány kapcsán, amikor alkotmányos rendelkezés alkotmányosságát érintő kérdés merül fel, megvizsgálja, hogy van-e oka arra, hogy korábbi álláspontjától eltérve az alkotmányossági vizsgálatot lefolytassa. A jelen panasz kapcsán ez azért bír jelentőséggel, mert a jogalkotó alkotmányi szinten is szabályozta a kifogásolt ügyáttételi rendszert.

27. Álláspontunk szerint jelen ügyben az Átmeneti Rendelkezések 11. cikkének (3) bekezdésének vizsgálata nem kizárt. Ahogy arra a Velencei Bizottság is utal, a Bszi. és a Be. kifogásolt rendelkezéseinek alkotmányos szinten történő szabályozására azért került sor, hogy kivonják azt az alkotmányos normakontroll alól, miután az Alkotmánybíróság a már hivatkozott 166/2011. (XII.20.) AB határozatában megsemmisített egy lényegét tekintve igen hasonló rendelkezést.¹⁰ Egyetértve az Alkotmánybíróságnak e körben kifejtett álláspontjával,¹¹ magunk is úgy véljük, hogy az ilyen jellegű jogalkotási mechanizmus súlyosan sérti a jogállamiságot, a demokratikus rendet, megbontja a fékek és ellensúlyok alkotmányos rendjét. Álláspontunk szerint a jogalkotó visszaél a hatalmával, amikor általa is tudottan, de legalább is vélelmezhetően alkotmányellenes rendelkezéseket azért emel alkotmányi szintre, hogy ezáltal megakadályozza annak alkotmányossági vizsgálatát. Az ilyen visszaélészerű jogalkotás eredményeként születő jogszabály alkotmányos ereje, ezen az alapon, már önmagában is megkérdőjelezhető.

28. Úgy véljük, hogy egy jogi norma alkotmányos jellegét (szintjét) nem kizárólag annak formai megjelenése határozza meg. Sokkal inkább annak tartalma, leginkább annak minősége emeli erre a szintre. Az alkotmány ugyanis nem egyszerűen egy ilyenként felcímkezett normacsokor, hanem olyan fundamentális normák összessége, amelyek az egyének alapvető jogait garantálják, az állammal való kapcsolatukat meghatározzák és az állam működésének alapjait rögzítik. Azok a rendelkezések, amelyek nem ebbe a körbe tartoznak, még akkor sem tekintendők alkotmányos normáknak, ha ilyen köntösbe öltözteti őket a jogalkotó – függetlenül attól, hogy ezzel milyen célt kíván elérni. Az igazgatási-szervezési körbe tartozó, a bíróság kijelölésére vonatkozó szabályok, véleményünk szerint, nem igényelnek alkotmányi szintű szabályozást, ennél fogva az előző gondolatmenet alapján – tartalmuk szerint legalább is – alkotmányos normának nem minősülnek.

29. További kérdés, hogy az amúgy önálló jogszabályként kihirdetett és az Alaptörvénybe nem integrált Átmeneti Rendelkezések formai szempontból tekinthetők-e alkotmányos szintű normáknak, azzal együtt, hogy a jogalkotó ezt deklarálja. Lehet-e egyszerre több jogforrás is alkotmánya egy államnak? Határozott álláspontunk: nem. Csak azért, mert a jogalkotó utóbb megalkotott önálló jogszabályt az Alaptörvényhez tartozónak nevesít, ettől még az nem válik annak a részévé, különösen,

¹⁰ CDL-AD(2012)001, 90. pont

¹¹ 61/2011. (VII.13.) AB határozat

hogyan önálló jogforrásként funkcionál (saját cím, preambulum, záró rendelkezések stb.). Ha ugyanis elfogadnánk, hogy az állam alkotmánya nem egyetlen, hanem több jogforrásban található meg, úgy el kell ismernünk azt is, hogy létezik az alkotmányt rögzítő jogforráson kívüli alkotmányos norma is, ami adott esetben akár íratlan is lehet. Ebből kiindulva viszont az Alkotmánybíróság felül kell vizsgálnia korábbi álláspontját (t.i. hogy csak az alkotmány szövege a normakontroll mércéje), és ezen íratlan szabályok is az alkotmányos normakontroll mércéjévé válnak.

30. Mindazonáltal, ettől függetlenül úgy gondoljuk, hogy az Átmeneti Rendelkezések 11. cikk (3) bekezdése olyan jogi norma, ami jogforrási pozíciójánál, minőségénél és tartalmánál fogva nem tekinthető alkotmányos szintű rendelkezésnek, így alkotmányossági kontroll alá vehető. Ezen túlmenően azonban szeretnénk azt is hangsúlyozni, hogy – a tartalmi hasonlóság okán – ez a rendelkezés is ellentétes az Egyezményvel, azaz nemzetközi szerződésbe ütközik, ahogy azt a Bszi. és a Be. hasonló tartalmú szabályai körében kifejtettünk. Márpedig az Alaptörvény szerint is biztosítani kell a belső jog és a nemzetközi jog összhangját,¹² aminek a sérelmezett átmeneti rendelkezés nem felel meg. Erre tekintettel kérjük, hogy a T. Alkotmánybíróság az Abtv. 32. § (1) bek. alapján e szempontból is vizsgálja meg a normaszöveget.

31. Indítványozzuk tehát, hogy a T. Alkotmánybíróság állapítsa meg a jelen alpontban hivatkozott jogszabályok sérelmezett rendelkezéseinek az Alaptörvénybe és nemzetközi szerződésbe ütközését.

b) A jogorvoslati jog hiánya

32. Az Alaptörvény biztosítja a jogorvoslati jogot:

Alaptörvény 28. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

33. Álláspontunk szerint az Alaptörvényben garantált jogorvoslati jogot sértik a Bszi. 62., 63. és 64.§-i (Bszi. V. Fejezet) és a Be. 20/A. §-a azáltal, hogy az OBH elnökének egyedi ügyben hozott döntése ellen az érintetteknek nem biztosítja a jogorvoslat lehetőségét. Ugyanakkor az Átmeneti Rendelkezések 11. cikk (3) bekezdése e körben nem kell vizsgálat tárgyát képezze, miután, véleményünk alapján, a jogorvoslati jogot az adott eljárásra vonatkozó jogszabálynak (estünkben a Bszi. és Be.) kell tartalmaznia. Az a tény, hogy az átmeneti rendelkezések nem nevesítik a jogorvoslati jogot, önmagában még nem is zárják azt ki, így nem állítjuk, hogy ez utóbbi normaszöveg korlátozza az Alaptörvény szerinti jogorvoslati jogot.

34. Ahogy arra fentebb utaltunk (ld. 6. pont) az ellenünk indult büntetőeljárásban a büntetőjogi felelősségünkről fog dönteni az eljáró bíróság, ami jogainkat és kötelezettségeinket, jogos (anyagi és egyéb) érdekeinket, illetve jogi helyzetünket (büntetlen vagy büntetett előélet, közügyek gyakorlása stb.) egyaránt lényegesen érinti. A büntetőeljárás alanyaiként számos jog illet meg bennünket, illetve számos kötelezettségünk van. Azzal, hogy az ügyünk más bíróság elé kerül, ezen jogok gyakorlásában (gyakorolhatóságában) és kötelezettségeink teljesítésében (teljesíthetőségében) jelentős változások állnak be, ami nem egy esetben hátrányt jelent számunkra (pl. iratbetekintés és tárgyalási megjelenés távoli bíróságon, költségnövekedés stb.).

35. Általánosságban véve is elmondható, hogy az illetékes bíróságtól eltérő más bíróság kijelölése önmagában hordozza a jogok és jogos érdekek sérelmének lehetőségét. Ezen sérelmek orvoslásának biztosítása alkotmányos alapjog kell legyen. Különösen indokolt a jogorvoslati jog biztosítása akkor, ha egy diszkrecionális döntésről van szó. Az Alaptörvény szövege ugyan a jogsérelem vagy jogos érdek sérelme esetére biztosítja a jogorvoslati jogot, azonban a sérelem megállapítására csak a jogorvoslati eljárásban kerülhet sor. Ennélfogva az Alaptörvényben biztosított jogorvoslati jog mindazokat megilleti, akik a bírósági vagy más hatósági döntést sérelmesnek tartják.

¹² Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdés

36. Az OBH elnökének döntése bírósági döntés (ld. 9. pont), amelyet egy folyamatban lévő bírósági eljárás során hoznak meg, és amelyik magáról a bírósági eljárásról szól. Ekképpen ellene jogorvoslati jogot kell biztosítani az Alaptörvény szerint. Jelentésében a Velencei Bizottság is arra a következtetésre jut, hogy az ilyen döntés ellen jogorvoslati jogot kell biztosítani.¹³ Úgy véljük tehát, hogy a jogorvoslati lehetőség hiánya folytán a Bszi. és a Be. sérelmezett rendelkezései az Alaptörvénybe ütköznek.

37. Az alaptörvénybe-ütköző jelleg mellett azonban megállapítható a nemzetközi szerződésbe ütközés ténye is.

Egyezmény 13. cikk Bárkinek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.

38. Beadványunk jelen fejezetének a) pontjában kifejtettek szerint az OBH elnökének kifogásolt határozata az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdésében biztosított törvényes bíróhoz való jogunkat sérti. Az egyezményben biztosított jogunk sérelme esetére a hazai jognak hatékony jogorvoslati lehetőséget kellene biztosítania. Minthogy az előző pontokban kifejtettek szerint ilyen jogorvoslati lehetőség nincs, ezért azt állítjuk, hogy ez sérti az Egyezmény 13. cikkét, ekképpen nemzetközi szerződésbe ütközik.

c) A tisztességes eljáráshoz való jog

39. Véleményünk szerint az OBH elnökének a más bíróságot kijelölő eljárása nem csak az a) címben írtak okán alaptörvény-ellenes, hanem azért is, mert az eljárás résztvevőinek nem garantál azonos jogokat. A Bszi. 63. § (1) bekezdésének szövege szerint ugyanis az OBH elnöke a döntésének maghozatal előtt büntetőügy esetében - ha az indítványozó nem a legfőbb ügyész - a legfőbb ügyész véleményét is kikéri. Ugyanakkor sem a terheltet, sem a védőik véleményét nem kéri be, de még csak nem is értesíti őket arról, hogy a kijelölésről döntést fog hozni, ezáltal megfosztja a védelmi oldalt az álláspontja ismertetésétől.

40. E vonatkozásban utalunk az Alkotmánybíróság 33/2001. (VII. 11.) AB határozatára, melyben kifejtette, hogy a pártatlanság elvének következetes érvényesülését sérti az olyan jogintézmény pusztaléte, amely „beleütközik a bíróság előtti egyenlőség elvébe” azáltal, hogy az eljárás egyik résztvevőjének, az ügyésznek többletjogokat biztosít, amellyel szemben a terhelt lépéshátrányba kerül. Nem vitás, hogy a terhelt és védője lépéshátrányba kerül a vádhatósággal szemben azáltal, hogy a kijelölés kérdése körében nem tudja érveit megismertetni a döntéshozóval, ekképpen érdekei és szempontjai – szemben az eljárás másik résztvevőjének, az ügyésznek a szempontjaival – figyelmen kívül maradnak. Álláspontunk szerint ezért a Bszi. 63. § (1) bekezdése ebből az okból is alaptörvény-ellenes és az Egyezmény 6. cikkébe ütköző.

IV. A panaszosok kérelme

41. A fent részletezett indokainkra tekintettel indítványozzuk, hogy a T. Alkotmánybíróság szíveskedjék

- a) az Országos Bírósági Hivatal Elnökének 22/2012. (II.16.) OBHE számú határozatát az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés b) pontja és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján megsemmisíteni,
- b) a Bszi. 62. 63. és 64. §-ait (Bszi. V. Fejezet), valamint a Bszi. 76. § (4) bekezdés b) pontját az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés a) és c) pontjai, valamint az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján megsemmisíteni,
- c) a Be 20/A. §-át az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés a) és c) pontjai, valamint az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján megsemmisíteni.

¹³ CDL-AD(2012)001, 41. és 91. pontok

d) az Alaptörvény Átmeneti Rendelkezések 11. cikk (3) bekezdését az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés a) és c) pontjai, valamint az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján megsemmisíteni.

Tekintettel arra, hogy jelen alkotmányjogi panaszunk ügyében hozandó döntés kihatással lehet a már megindult büntetőeljárás lefolytatására, kérjük, hogy a T. Alkotmánybíróság a lehetőségeihez mérten prioritással kezelje beadványunk elintézését.

Budapest, 2012. március 29.

Tisztelettel:

[REDACTED]

jogi képviselő:

Dr. Cech András
ügyvéd

